

Mohamed Ajouaou
Trouw, 16 mei 2003

Een naam is meer dan een naam

Voor Marokkaanse ouders is het lastig om een naam voor hun kind te kiezen. Moet het Mohammed worden of Jos? Fatima of Salsabila? En dan is het nog afwachten of het consulaat wel akkoord gaat.

Nederlandse moslims volstaan bij het geven van een naam aan hun kinderen niet met criterium 'mooi'. Deze keuze wordt nauwelijks door mode bepaald. In de gekozen namen kun je veel terug zien van de culturele achtergrond, religieuze ontwikkeling, mate van integratie, opvattingen over opvoeding en ambities die ouders voor hun kinderen koesteren. Soms kun je er ook uit opmaken of de ouders een bepaalde karakter bij hun kinderen proberen te stimuleren. Maar zij moeten het doen met de vele beperkingen die worden opgelegd door bijvoorbeeld de Nederlandse taal en de restrictie van autoriteiten van land van herkomst.

Tot de verwennerij, lees secundaire arbeidsvoorwaarden, van mijn werkgever behoort de lekkere warme soep die hij dagelijks voor ons klaar laat maken. Een hemels geschenk voor werkers die, zoals ik, vergeten hun boterhammen mee te nemen of geen zin hebben in de vroeg ochtend smeerwerk te verrichten. Het biedt ook andere voordelen. Het (ver)bindt de collega's aan de lunchtafel en geeft hen daar een werkelijk ontspannende familiale sfeer. Alleen zij die het halen van een frisse neus boven de familiale sfeer verkiezen, vermijden de lunchtafel. In beide gevallen wordt rsi en burn-out preventie nagestreefd.

Vanaf de eerste week van mei, de drieëndertigste van mijn vrouw's zwangerschap, doe ik echter niet meer mee aan het gezamenlijk eten en ga ook niet naar buiten. Mijn soep eet ik in mijn werkkamer. Een indicatie van stressvolle periodes: eten en tegelijkertijd doorwerken. Een bezorgde directeur stapte daarom bij mij binnen. De soep was al op. Verder trof hij op dat moment geen harde werker, maar vanuit de tweede verdieping naar het autoverkeer sturende ogen en een in gedachte verzonken hoofd. De directeur heeft een grote intuïtie en had zodoende meteen door dat mijn afzondering niet aan stress lag. 'Hé, Momaatje, hoe is het?' vroeg hij glimlachend en zwaaiend met zijn belegde boterhammen, alsof hij onbewust toch voor lunchtafel wilde spelen. „Wat vind jij van Jos Ajouaou?“, vervolgde hij. „Vind jij dat niet mooi? Da's pas interculturalisatie.“ Ik draaide me om en keek hem even sprakeloos aan. Hij heet zelf Jos. Maar omdat hij mijn naam tot Momaatje verkleint noem ik hem ter vergelding Josje.

Hoe wist hij dat de naamgeving aan mijn kinderen gedurende deze periode mijn gedachte in gijzeling nam, vroeg ik me af. Niet alleen in de lunchpauzes, maar ook in de trein, op de fiets, overal.

De tijd begint te dringen en het wil niet vlotten met de naamkeuzen voor onze tweeling die eraan komt. De ervaring met ons driejarig zoontje Nassim dreigt zich nu te herhalen. De bevalling van zijn naam was moeilijker dan die van hem zelf. Mijn vrouw Loubna en ik konden pas tussen de weëen door, geïnspireerd door de lenteachtige dag, het uitzicht op de prachtige in harmonie bewegende bomen achter het ziekenhuis en de zacht waiende wind, tot zo'n naam komen. Nassim betekent de ochtend- en avondbries. Loubna denkt er niet erg over na, maar zoekt de hele dag in de literatuur naar mogelijkheden. Koran, specifieke boeken over islamitische namen, romans en zelfs Duizend en één nacht. Elke avond doen wij elkaar verslag van onze bevindingen. Maar tot een compromis is het nog niet gekomen. De eisen zijn hoog.

Nu weet mijn directeur dat hij erg aan het provoceren was. 'Jos' voldoet op geen enkele manier aan onze criteria en past niet binnen de door ons vastgestelde kaders. Ons kind zo'n naam geven is een erg onorthodoxe stap, een teken van assimilatie die wij niet wensen. Wij willen beide dat iets van onze culturele (deel)identiteit en eigenheid terugkomt in de benaming van onze kinderen. Zelfs 'Jozef' of het islamitische Josef waar 'Jos' de afkorting van is kunnen wij niet in overweging nemen. Deze profeet en heilige wordt door sommige moslims beschouwd als een uitgesproken homoseksueel. Zij interpreteren zijn weerstand tegen de hartstochtelijke seksuele verzoeken van zijn baas's echtgenote als teken van homoseksuele geaardheid (Koran 12, 24). De eerste, sinds een paar jaar opgerichte, vereniging voor moslimhomoseksuelen in Nederland heet ook 'Josef'. Wij willen de associatie met deze lezing waar wij niet achter staan vermijden.

'Jos' deed mij in de eerste plaats denken aan 'Johannes', in het Arabisch 'Joehana'.

Deze associatie maakt hem minder gepast, niet alleen voor een moslim, maar zelfs voor een christen die moslims wil vertegenwoordigen. Vandaar dat de ex-premier van Irak Michael Juhana is omgedoopt in Tarik Aziz. 'Tarik Aziz' betekent helemaal niets' kopte een artikel van Rutger van der Hoeven (Trouw 9 mei). Hoe zo betekent niets? „Dat zeggen de arabisten. Het zijn gewone, lees betekenisloze, namen zoals Den Besten", schrijft hij verder. Dan moeten deze arabisten zich maar eens laten bijscholen. Want het gaat hier wel degelijk om een weloverwogen overstap, naar een betekenisvolle naam.

Moslims zijn gevoelig voor niet alleen de betekenis van een naam, maar ook de associaties en connotaties die die naam oproept. Sla een woordenboek open en het eerste wat onder 'Tarik' staat is: 'iemand die bij de deur aanklopt'. Tarik Aziz deed niets anders dan bij iedereen aankloppen om het beleid van Saddam te verdedigen. Tot aan paus Johannes Paulus de Tweede toe. Het stamwerkwoord Taraka betekent 'slaan met een hamer' oftewel mitraka. Was hij niet jarenlang de rubberhamer in handen van Saddam? Het uit dezelfde stam afkomstige werkwoord atraka betekent 'zwijgen'. Het is bekend dat de christen Tarik, ondanks zijn formeel hoge positie, niets had te vertellen in zijn regering. Tarik is ook de naam van de Berberse Marokkaan onder wiens leiding de islamitische verovering van zuidelijk Spanje Andalusië heeft plaatsgevonden. Naar hem is Gibraltar oftewel Jabal Tarik genoemd. De islam regeerde ruim zes eeuwen over Andalusië. Zou Saddam ook niet zo'n geweldige prestatie voor ogen hebben gehad toen hij Koeweit binnenviel? Kortom, alles duidt erop dat niet Michael Joehana de naam Tarik Aziz heeft bedacht zoals Van der Hoeven schrijft, maar Saddam Hoessein zelf.

© Trouw, op dit artikel rust copyright.